

CIEŻKOŚĆ (458) sb f

-ę- (423), -e- (14), -(ę)- (11), -(o)- (10); -ę- : -e- *OpecŻyw* (8 : 1), *FalZioł* (65 : 4), *SeklKat* (7 : 4), *MurzHist* (11 : 2), *Mącz* (21 : 3).

sg N ciężkość (50). ◇ G ciężkości (57). ◇ D ciężkości (13). ◇ A ciężkość (93). ◇ I ciężkością (68) [w tym: -am (1)]. ◇ L ciężkości (28). ◇ pl N ciężkości (13). ◇ G ciężkości (25). ◇ D ciężkości(o)m (2) *SkarŻyw*, *SzarzRyt*, ciężkości(a)m *FalZioł* (2). ◇ A ciężkości (50). ◇ I ciężkościami (9). ◇ L ciężkościach (21); -ach (8 + *kust*), -äch (8), -(a)ch (5); -ach *RejPs*, *WerKaz*, *ArtKanc* (3), *GrabowSet*; -äch *HistAl*, *BibRadz*, *RejPos*, *BudBib*, *SiebRozmysł*; -ach : -äch *MurzHist* (1 + *kust* : 1), *LubPs* (1 : 2). ◇ sg a. pl G ciężkości (27).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XIX w.*

1. Ciężar, waga, ważkość; moles, pondus *Mącz*; *gravitas oneris Cn* (35) : Nie czuięć żadney ciężkości *BierEz* R2v, R2v, S3v; ponioła na łobie krzyż ciężki/ dla które⁸⁰ ciężkości na ziemię vpadatż będę *OpecŻyw* [79]v; *FalZioł* III 35c; *GlabGad* G6, I8v, Mv; *RejWiz* 113, 145v, 146, 149; *RejZwierz* 102; A ołtarz powieđał vpąć od ciężkości/ iż nań wiele nąkładzono. *BielKron* 83; *Mącz* 47d, 190a, 255a, 275b, 361c; Więc gdzieby nam cnoty/ ták były wrodzone/ iáko ielt wrodzona kámieniowi ciężkość/ nigdybyśmy łie zle czynić nie zwyczáili. *GórnDworz* Ff2; *SkarŻyw* 101; *GórnTroas* 71; *SzarzRyt* A3.

ciężkość czego (5): trzemy palczy czyłżkoczcz zyemye zauyefzyl *PatKaz* III 116; Rad łiada y łęze łie na wyłokich drzewach, bo mu zziemie barzo trudno wzłecieć dla ciężkości ciała. *FalZioł* IV 27a; *BielKron* 460; *KwiatKsiąż* M4; *RejPos* 136.

Szereg: »waga a ciężkość« [szyk 1 : 1] (2): *Quamvis candore praestat, candore [lege: pondere] tamen vincitur*, Aczkolwiek białością przewyżłża yednák wagą á ciężkością zász bywa przewyżłzan. *Mącz* 419c, 309b.

a. *Brzemię, ładunek; pondus Mącz, Cn; onus Mącz* (5) : *Onus*, Ciężkość/ burdy/ brzernię. *Mącz* 264a; *Gemuit sub pondere cymba*, Łodká łie málem zágrážáła pod cieżkością. *Mącz* 309b.

Szereg: »brzemię i ciężkość« (1): *PR*zecż natura człowieku ramiona dała y barki w rękach. (–) Aby był łilnieyłży ku nołżeniu brzemion y ciężkości włzelkney. *GlabGad* D2.

*W prz*en (2) : Trzebać takim ramion mocnych, Sił prawie *Herkulesowych*, By taką ciężkość znosili, Ktorą sobie záložyli. *BierRozm* 21.

ciężkość czego (1): zložywłży s łiebie onę ciężkość człowieczeńłthwá onego/ włtał w wvielbionym ciele Bołtwá łwego *RejPos* [108]v.

2. *Wielkość, duży stopień nasilenia, natężenia; gravitas Murm, BartBydg, Mącz; gravedo Murm, BartBydg* (33) : *Gravitas*, Powagá/ Vczłiwość Státek/ Ciężkość. *Mącz* 149c.

ciężkość czego (31): *BierRaj* 17v; *IE*zus dla ciężkości. vbičzowaniá ij zemdleniá chodnitz niemogl *OpecŻyw* [127]v; *Gravedo torpor et gravitas capitis somnolenta*. [...] Cyęłkość łpánya. *Murm* 77; *BartBydg* 66; *WróbŻołt* kk7v; A łedwe moze zniełć głowá moia ciężkości wyłtepkow moich *RejPs* 57, 101v; *MurzHist* F2, K2v; Oćiec [...] w puł drogi dla ciężkości truciny vmárl. *BielKron* 258v; á náłz vmyłł/ ná ciężkość mąk weżrzawłży od grzechow łie hámuie. *KuczłKat* 195; *LatHar* 578; *WujNT* 121; *WysKaz* 20. *Cf* »ciężkość grzechu«.

ciężkość w czym (1): byłby niesprawiedliwym ten/ któryby wedle więtżzey álbo mnieyżzey ciężkości wyłtępku/ niemiał dáć więtżzey álbo mnieyżzey ciężkości w karaniu. *WysKaz* 20.

Wyrażenie: »ciężkość grzechu« (17): czemu lié nie íromáls miłtrza twégo/ który wié cięńłkołtz grzechu twégo? *OpecŻyw* 94v; *RejPs* 182; *MurzHist* Cv, Fv, G3v; Iáko więc pod czás grzełzny w ciężkości grzechu przychodzi ku wątpieniu *LubPs* L4v *marg*, L3v, N3v, N4v *marg*, T3v *marg*, X3v *marg*, ee4v *marg*; *BiałKat* 378v; *LatHar* 130, 158, 258, [2 r.]; *WujNT* 387.

Szereg: »ciężkość abo wielkość« (1): Boć tu na wielkość abo ciężkość grzechow patrzyć nietrzeba *MurzHist* G3v.

3. *Uciążliwość, przykrość, kłopot; smutek, strapienie; krzywda; molestia Mącz, Cn; fastidium, oppresio, scrupulus Mącz; asperitas, cordolium, gravitas, praemolestia, stomachus Cn* (244) : Poruż teras łwey mądrości/ Wyprowadź mię z tey ciężkości. *BierEz* I2, I3, M2v; *OpecŻyw* 35v, 99v; *FalZioł* IV 7a, V 6v, 17b; á gdiz w więzieniu ciężkość miał, ani łobie ztyłkował iedno łmiele lud przypominał aby łtali o pierwżą łwiebodę. *BielŻyw* 41; *BierRozm* 7; Ten który zle łąłiády miewa/ o łwey ciężkołci przed inłłymi powieda. *March*³ T8v; *WróbŻołt* 43/18, S7; *LibLeg* 10/63, 68, 11/56; *RejPs* 46v, 196; *ComCrac* 11v; Opifałem tefz krotko moje krziwdy y ciężkołci prołżę aby ie w. K. m. raczyli łákwawie vlnac/ a mnie łłwżebnika łwego łtych ciężkołci y potwarzi obronić *SeklWyzn* 4v, 4v, g3; *RejJóz* H6; *SeklKat* E, E4v [2 r.], M2, R4; *HistAl* D7, F8; Było mu to piłmo i przedtem przywiedżiono/ łtem wyłkładem że się niemoże rozumieć/ o łmiérci ciełefny i ale o rołpaczy/ i takich ciełzkołciách [kust: łciach] w iakich on był *MurzHist* S3, Mv; ale tefz ku iéi ciężkołci wielkiéi płém iá nazwał *MurzNT* 78v, 46, 21; *GliczKsiąż* B2v; GDym wzywał Pána moiego w łerdeczney telknołci/ A poruczałem w moc ie⁸⁰ włzytki łwe ciężkołci *LubPs* B3, C3, M2 *marg*, Pv, T3v *marg*, X3, ccv, hh6v; Włzákże łtroná [...] ma być obłylaná ku dołycь wczynieniu/ zwłáczzá ktora nie iefł zbiegłá/ áby łobie zá iákie vblizenie á zá ciężkołć nie poczytáłá *GroicPorz* cc4; *RejWiz* 192; *Leop Hebr* 10/32; O Páne czemułz tháką ciężkołć ná ten lud dopułzczalż? *BibRadz Ex* 5/22, *Iudic* 2/15, I 219a *marg*; powiádáli ciężkołć łwoię/ iż łie gwałł ná ich dziedzinie łtał od wrzęduTuryńłkiego *BielKron* 201v, 49, 330v; *Scrupulus* [...] krzinká kámykowa. *Metapho*. Ciężkołć/ łkárание/ trołkание/ trapienie. *Mącz* 376a; który przypułciwłży zbytnie do łerczá miłość/ vmiárkowác łie/ á ciężkołci wnétrzney zátaic w łobie nie vmie *GórnDworz* Cc6, Y8, Dd2v, Kk6; A będzieli grzełzny człowiek wrzucon w ten doł pokuty/ tedy moze mieć ciężkołć ciełefná/ á zapłátę wieczná duchowná. *HistRzym* [118]v; *RejPos* 141, 217v; *BudBib* 2.Reg 19/35, *Dan* 13/22, 2.Mach 4/35; Odmiéń vmyłł/ á weyżrzy ná moje ciężkołci *KochPs* 9, 35, 122; nie ták daycie áby innym byłá poćiechá á wam ciężkołć: ále rownołć niech będzie. *SkarŻyw* 140, 130, 184, 196, 244, 290 (9); *WerGołć* 227; Acz ci przez mię z ciebie iefł włzelka ciężkołć ziętá/ á ty mnie záś zwiázanego wiedziefł przed Piłatá. *ArtKanc* E14, B6v, B12v, I16, K, K6 (12); *GrabowSet* B2v, F, G, H4, Iv (19) *LatHar* 260, 317; *KołakCath* B2v; Ty niezásłuzone zdołiłz dołtoynołciá/ Ty ludzie niewinne vgrázałz ciężkołciá *RybGęłli* Bv, C4v; *SkarKaz* 41a; A dżis miáłto nagrody znam wielká niewdżięcznołć/ Ktora mnożj w łercu mjm dżis nie zmierná ciężkołć. *CzahTr* B4, E4; *GosłCast* 39; Y wierne tve łłowá Páne/ Ze mię wyrwiefł z tey ciężkołci *SzarzRyt* Bv, B2v, D2v.

ciężkość kogo, czego (11): *MurzHist* M2; *LubPs* V6v; Iełtem łmutny na Každy czas nie vpokoiony/ w ciężkościy niego łumnienia żadam poćiełlenia *SeklPieś* 19; *BibRadz* II 141b *marg*; *RejPos* 33v, 240v; *ArtKanc* F4; Wierny rátunku/ ktory w wielkiey cenie Małz: wiernych ciężkość/ życźliwych przykrości *GrabowSet* Y2v; *SarnStat* 547, 937; *PaxLiz* D4v.

Zwroty: »ciężkość (u)czynić« (10): *LibLeg* 10/67; *RejPs* 92v; przecz on nanye bill चुचzi nyedobrey a Czyałchkołczy nyeyakye yey czynyl, thak yłch opułczywłchi gi precz odełchła. *LibMal* 1554/190v, 1543/70v; *SeklKat* X3v; *BielKron* 107v; Per oppressionem eripere, Ciężkość cziniąc dokuczayąc wydrzeć. *Mącz* 321b; *HistHel* B2v, D; náieźdźaią/ okupuią/ niełpráwiedliwie ciąźaią/ wyćiągáią álbo iákimkolwiek łpofobem ciężkość im czynią [*quovis sumpto colore gravant JanStat* 248] *SarnStat* 226.

»ulżyć ciężkości, ciężkość« (1 : 1): kto vlżyć ciężkość/ wzbudzić dobrą myłł/ vłpokoić łercze [...] może *GórnDworz* Bb6; *GrabowSet* C4v.

»ciężkość (wy)cierpieć, cierpiący; cierpienie ciężkości« [*szyk zmienny*] (16 : 1; 1): Patrż iakitz glód/ zimno/ boiáźń wielką/ ij ijnłłé cięłłkołcij na tey dródze cirpią *OpecŻyw* 28v, 29, 35v; *BielŻyw* 47; *GlabGad* D5v, E4v; *WróbŻołt* pp; *SeklWyzn* g2v; *MurzHist* T3; *LubPs* hh5, ii; Oznáymuie Iob co zá ciężkości cierpiál w łwym niełłczęściu/ y iákie przyłkorki miewál od złych łudzi. *Leop Iob* 30 *arg*; *HistHel* B3; *SkarŻyw* 294, 304; *ArtKanc* D17, I19; *PudłDydo* nlb 1.

»ciężkość wyrządzać, zada(wa)ć« = *molestiam exhibere PolAnt* [*szyk zmienny*] (3 : 3): Strzeż się záwždy tákich gołci/ Być nie zádáli ciężkości. *BierEz* P4; *BierRozm* 22; *MurzHist* L3; *MurzNT* 46, *Matth* 26/10; nie tylko łam ále y ine pogańłtwo wyrządźáło Żydom ciężkości. *BielKron* 146.

»ciężkość znasać (a. znosić)« [*szyk zmienny*] (3): *ArtKanc* O4, O16v; Dzierźawcy [...] ciężkości i trudnołci znosić bywaią przymułźáni [*gravamina et difficultates perferre coguntur JanStat* 100] *SarnStat* 98.

Wyrażenia: »brzeźmię ciężkości« (1): A ty koždy ktory duffalż iemu przełož nań brzeźmię cięłłkołci łwoich *RejPs* 82.

»ciężkość [= niewola] egipska« (1): Iż ia Pan/ wywiode was z tey ciężkości Egiptłkiewy [*ex oneribus Aegyptiorum*] á wybáwię was z niewolłtwá od nich *BibRadz* Ex 6/6.

»jarzmo ciężkości« (6): ábowyem iárzmo cyęłłkołci iego/ á rozgę rámieniá iego/ y sceprum poborce iego tył ielth zwyciężył *RejPos* 15, 15 [3 r.], 17, 310.

»ciężkość serdeczna« [*szyk 4 : 1*] (5): ábowiem [...] w tákowey miłłółci nic łie inego nie náiduie/ iedno bolełć/ męká/ trapienie/ cięłłkołć łerdeczna *GórnDworz* L1v, Mm4; *SkarŻyw* 58; *WisznTr* 30; Chćáli teź trapić/ twe wyroki wieczne/ Day łkromnie znosić cięłłkołci łerdeczne. *GrabowSet* M2.

Szeregi: »bolełć i ciężkość« (2): *SkarŻyw* 196; Co nas ná tey drodze z mátką przenałświęłtźą potyka bolełci y cięłłkołci/ niech włzytko w miłłółci y cięłłpiwołci znołim. *SkarKaz* 45b.

»frasunek i ciężkość« (1): Ktorzy cudzołožá/ ci w wielkich fráłunkách/ y cięłłkołciách będa. *WerKaz* 295.

»krzywda i (a, (a)ni) ciężkość« [*szyk 5 : 3*] (8): *MetrKor* 57/114v, 59/271v; proszył abismi mi onim zamkom ktore tam we wloszech maczie. zadney krziwdi ny cziełłkosczy czinicz niedopuszćaly *LibLeg* 10/67, 10/67v, 11/172v; Pyenyązek łyudzye Nyewynnye radł obczianłcha i gym wyelki czianłkołczy y krziwdi czyny *LibMal* 1543/70v; *SeklWyzn* 4v; *SkarKaz* 277a.

»smutek (*a. smętek*), (*a, i*) ciężkość« [szyk 3 : 2] (5): *SeklKat* N4v, R4; *Fastidia abstergere et molestias abstergere*, Popuścić precz wżecz łmutków y ciężkości. *Mącz* 449d; *RejPos* Ooo2; Wielki łmutek y ciężkość/ vczyńił mi s tego. *HistHel* B2v.

»ciężkość i szkoda« [szyk 3 : 2] (5): *Thich thakowich łkod poddanich nalfchich y Czyelkoſczy nyzdalo łzye nam zamylczecz y zanyechacz* *LibLeg* 11/173v, 11/172v; *SeklKat* F; *BielKron* 448; *KuczbKat* 430.

»ciężkość, (*a, i*) trapienie« (3): *Wyliczanie ciężkości y trapienia/ kthore koſcyoł ćirpi od niewiernych.* *LubPs* cc3v *marg*; *Górndworz* Lv, Mm3v.

»trudność i (abo) ciężkość« = *difficultates et gravamina* *JanStat* [szyk 4 : 2] (6): *SeklWyzn* 2; *SeklKat* F; *RejPos* 171v; *Item bacząc trudności y ciężkości poddanych Korony nalfzény [...] ták łkázuiemy* *SarnStat* 947, 98; *SkarKaz* 45a.

»żałość i ciężkość« (1): *Ták my tełz tym łię ćiefzmy/ gdy by to ná nas przyłzło: łfz żałość y ciężkość [...] z tákich myłli máiąc/ łálki Bołkiey łobie nietráciem* *SkarŻyw* 294.

Wyrażenia przyimkowe: »z ciężkością« (6): *MetrKor* 57/120v, 59/282; *Molestes — Zcziefzkosciám, zprzikrołciám.* *Calep* 670a; *WujNT* 39; *SarnStat* 547, 937.

»w ciężkości« (35): *Dłá tego będatz w ták wielkie ćiefłkołci/ mowił s płaczem ku bogu oyttzu?* *OpecŻyw* 102; *WróbŻołt* 106/26; *SeklKat* F; *RejKup* p3v, f5; *MurzHist* H4v; *LubPs* D, L4 *marg*, Q, R6, S4v (8); *SeklPieś* 19; *BibRadz Ps* 80/8; *RejPos* 141, 211, Ooo2; *BudBib Sap* 8/9; *KochPs* 128, 177; *Iozef záchował wćiefzkości łwey rołkazanie Bołkie.* *SkarŻyw* A4v; *WerKaz* 295; *ArtKanc* D13, E10, M18v, N17v, T13v; *Kiedy rołtá me trwogi/ K tobie wołam w ćiefzkości* *GrabowSet* Hv, I4, Q4; *A będac w ćiefzkości [Et factus in agonia]/ tym dłużey łię modlił.* *WujNT Luc* 22/43; *SiebRozmyśl* E4v; *SkarKaz* 351a.

4. *Trud, trudność, wysiłek; difficultas, contrarium, moles* *Mącz*; *asperitas* *Cn* (81) : *Pierwłza drogá łwiebodności/ Ma naprzod łwoie ćiefzkości* *BierEz* F; *PatKaz III* 91 v; *BielŻyw* 110; *Yako rodzicy maiał wielką ćiefłkołc wychowywaiąc dziatki łwoie* *SeklKat* H; *á iezdzili ták cály dzień wielką á nieznołną ćiefłkołciám łpracowáni.* *HistAl* H5v; *Mącz* 114b; *HistRzym* 50v; *Powiadála łfz niegdý łię na modlitwie łpracowác nie mogła/ áni żadney ćiefzkości wnıey czuła.* *SkarŻyw* 160, 14, 151, 307; *KochTr* 6; *Krol łławy wieczney/ niemoce náfze ná łie wźiał/ y dla nich ćiefzkołc wielką podiał/ by z nas náfze grzechy ział.* *ArtKanc* E8v; *SarnStat* 428; *SkarKaz* 40b *marg*.

ciężkość kogo, czego (4): *Abowiem [...] dziecię włzytko wielkie/ czyni ćiefzkołc j trudnołc rodzenia.* *FalZioł* V 17b, V 18c, 28; *RejPos* 59.

Zwroty: »cierpieć ciężkość« (2): *GlabGad* P5; *Ci oftháteczni iedno iednę godzinę ná robocye byli/ á zrownałes ye zapłátá z námi/ kthorzychmy ćirpyeli ćiefzkołc dnia czáłego* *RejPos* 59.

»z ciężkością (po)rodzić, ciężkość rodzenia itp.« (10): *KTo chce radzić y pomagać ćiefzkołciám rodzenia Brzemiennyh niewiałt* *FalZioł* V 18c, V 17a [2 r.], c, d [2 r.], 23d; *taka albo nie płodna bywa abo zciężkołciám rodzi* *GlabGad* Pv; *KuczbKat* 306; *GrabowSet* T2v.

»z ciężkością przyjść (*a. przychodzić*)« [szyk zmienny] (6): *BielŻyw* 116; *już podatki też dawać musielibyłmy, a z jaką to ciężkością i nam i poddanym naszym przychodzi [...] nie tylko my ale i WM dobrze rozumiecie.* *DiarDop* 114; *BielKron* 31v; *Górndworz* Mm4; *RejPos* 6; *ActReg* 134.

Szeregi: »ciężkość i boleść; ciężkość z boleścią« [szyk 4 : 2] (5; 1): yfz eua myala wgrzechu począc fwe lyny a fcyżafzkofzczyą nofycz y zbolefczyą rodzycz *PatKaz III* 91; á fład boleści y ciężkości przy porodzeniu być mużą. *FalZioł V* 17a, V 16c, 17d, 18b; *KuczbKat* 306.

»praca a (ani) ciężkość« (2): Grzbiet fubtilny, rowny [...] vkazuje też fubtilnego przyrodzenia y rozumu, ktory nie może wiele cirpieć prace ani ciężkości *GlabGad P5*; *GórnDworz Mm4*.

»trudność, (a, i) ciężkość« [szyk 3 : 1] (4): *FalZioł V* 17b; *BielKron* 455v; *Mącz* 229b; Czego z ciężkością á z trudnością doftawafz/ ftrzeżyfz ábyś tego ledáiako nieutrácił *GostGosp* 5.

Wyrażenia przyimkowe: »z ciężkością« (37): Kędy lega tám fie kruuffy/ fciężkością fie z ziemie ruffy. *March*¹ A3v; *BierEz* M3; *PatKaz III* 91; *FalZioł V* 17a [2 r.], b, 18v, 23b; *BielŻyw* 84, 116, 142; *GlabGad Pv*; *SeklWyzn* 4v; *HistAl* H5; *MurzHist* P4; *DiarDop* 114; Abowiem zgrubiáło á zmięzfłfáło ferce ludu tego/ á wlfymá zciężkością będą fluchác [et auribus graviter audierunt] *Leop Matth* 13/15; *BielKron* 31v, 455; *GórnDworz Mm4*; *RejPos* 6; *KuczbKat* 306; Tedy oni podawfzy mu powroz ściężkością go wywlekli. *SkarŻyw* 29; *WerGość* 222; *ZawJeft* 9; namowili go z wielką ciężkością ze dzis Lekarstwo miał brać *ActReg* 142, 134; *GostGosp* 5; *SkarKaz* 7a, 40b; *GostCast* 57. Cf »z ciężkością przyjść, przychodzić«.

»za ciężkością« (1): ten młodzyenyec [...] zá cyężkością fie do ludzi vda *GliczKsiąż* K6v.

a. O dolegliwościach fizycznych, chorobach (23) : Też kto częfto pożywa foczewicze/ zaćmiewa wzrok/ I ciężkość czyni zoładkowi ku ftrawieniu *FalZioł V* 77d; *SienLek* 17, 96, 150v.

ciężkość czego (7): Iteż temu kto by miał ciężkość wodi pułzczania *FalZioł I* 76c, I 76c, 99c, 129c; *SienLek* 21, 35v; W pięrsiach mogą dofiąc phlegmy/ co dychawicę y tchnienia ciężkość czyni *Oczko* 14v.

Szereg: »boleść a ciężkość« (1): j też tim ieft wielka pomocz ktorzi z boleścią á fciężkością miewaią vrinę. *FalZioł I* 21a.

Wyrażenie przyimkowe: »z ciężkością« (13): *FalZioł I* 21a, 41d, 68a, 83c, 138d (8); *Mącz* 98c, 374a; iefli fye oczy z ciężkością obracáią: iefli fye fkronie ściífkáią *SienLek* 18v, 21; *Oczko* 35.

5. Choroba, ból, zmęczenie, ociężałość; gravedo, languor *Mącz* (62) : *FalZioł I* 73c, 128a, V 10; *GlabGad* L6v; Languor, Niemoc/ Ciężkość/ mdłość/ y chorobá. *Mącz* 183c, 244c; Cyężkość á zemdlenie członkow z niechćiwością iedzenia/ blifką ograżkę známieniuie. *SienLek* 20v; ábowiem tháki ieść niemoże/ ciężko fpi [...] barwę ma fíną/ nád łonem má ciężkość. *SienLek* 104v, 40v, 99v; *RejPos* 110v; *Oczko* 35.

ciężkość czego (27): Też bańki w tyle głowy poftawione [...] ciężkość brwi/ y czuchnienie vft oddalaią. *FalZioł V* 60v, I 7d, 80b, 123d, 124a, b (21); gravitas capitis, Ciężkość głowy od bolu. *Mącz* 149c; *SienLek* 35v, 87v, Sv, S4v, T3.

ciężkość w czym (17): *FalZioł I* 2a, 7b, 44c, 138d, 150a (12); *Mącz* 98c; Zylá koniec Nofá/ pomaga przeciw ciężkości w głowie *SienLek* 35v, 20 [2 r.], 27.

Szereg: »ciężkość, (a, i) bolenie (a. bol, a. boleść); ciężkość z boleniem; bol z ciężkością« [szyk 10 : 2] (10; 1; 1): Ale iéftli czuie ciężkość zboleniem małym w prawey flabiznie *FalZioł V* 9, I 150c, 118a, III 13b, V 6, 9 [2 r.], 58, 60v; *SienLek* 39v; *SkarŻyw* 293; ále dopieroż febry/ dopieroż gorączki/ ciężkości y bolenie głowy. *WerGość* 227.

Zestawienia: »boku, w boku ciężkość« [szyk 5 : 3] (5 : 3): ciężkość w prawym boku przed się będzie trwała. *FalZioł* II 2c, II 8d; boku prawego ciężkość albo strzekanie około niższych źiobr/známionuie Niemoc wątroby *SienLek* 87v, 20 [2 r.], Sv, S4v, T3.

»ciężkość piersi, w piersiach« = *dyspnaea Mącz* [szyk 27 : 2] (17 : 12): oczukrowawfzy napijajże fie ciepło dla dychawicze y dla ciężkości pierfi. *FalZioł* I 80b, Ꞥ5e, I 2a, 7b, d, 44c (27); *Dyspnaea*, Cieżkość w pierfiách gdy kto nie może álbo s cieżkością oddycha. *Mącz* 98c; *SienLek* 27.

6. *Ciąża, brzemienność* (1) : *Graviditas*, Ciężkość *Mącz* 149d.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (2) : *Allevare onus*, Vlżyć ciężkości. *Mącz* 264a, b.

Synonimy. **1.** *brzemię, burda, ładunek, tłumok*; **2.** *dużość*; **3.** *boleść, brzemię, frasunek, męka, nieszczęście, przykrość, smutek, teskność, trapienie, troskanie, udręczenie, zamutek, żałość*; **4.** *obciążenie, uciskanie, trud, trudność*; **5.** *bol, bolenie, boleść, choroba, mdłość, niemoc, ociężałość, ucisk, zmęczenie*; **6.** *brzemienność*.

Cf **CIAŻA, CIĘŻAR**